

Варненско Археологическо Дружество.

Сражението

ПРИ

Варна

Въ 1444 г.

(Съ 3 картини).

Печатница „ЗОРА“ — Варна.
1908.

Маджаритѣ за паметника на кралъ Уласло (Владиславъ)¹⁾.

Отъ маджарски прѣвелъ Вайнгартнеръ.

Въ България напоследъкъ работятъ нѣколко археологически дружества. Такова е между други и основаното въ 1901 г. Варненското археологическо дружество, което е издало своя първи годишенъ отчетъ въ 1907 г. *Този отчетъ съдържа нѣкои работи, които отъ маджарската точка зрѣние, заслужаватъ внимание.* Дружеството си поставило за задача да прослѣди бойното поле отъ 1444 г. По този въпросъ срѣщаме въ отчета слѣдното:

1) *Паметникътъ на полесражението.* Турцитѣ още въ 1444 г. поставили на бойното поле единъ паметникъ. Въ кримската война (въ 1856 г.) билъ поставенъ паметникъ отъ поляцитѣ. Още същата година паметникътъ билъ срутенъ отъ варненскитѣ гагаузи.

На освободената България се налага сега свещенъ дългъ да ознаменува полесражението съ единъ паметникъ. Инициативата за туй зима Варненското археологическо дружество. То има за сега скромненъ фондъ за дигане паметника. На 15 и 30 декември 1906 г. дружеството се е обърнало съ писма подъ №№ 368, 370, 397 и 398 до редакциитѣ на полскитѣ вѣстници: Дзиеникъ — полски (Лвовъ), Нова-реформа (Краковъ), Тигодникъ илюстровани (Варшава), Дзиеникъ берлински (Берлинъ) и Оредовникъ (Познанъ) съ позивъ за събиране помощи отъ австрийскитѣ, рускитѣ и германскитѣ поляци²⁾.

Паричнитѣ помощи ще бждатъ публикувани въ държавния вѣстникъ (София).

2) *Гробътъ на Уласло I*³⁾.

¹⁾ „Варненското бойно поле и гробътъ на Уласло I (Ulaszlo király)“ отъ Д-ръ János Melegdi [Szazadok (вѣкове), списание на маджарското историческо дружество въ Будапеща. Год. XLII, брой I отъ 15 януарий 1908 г. стр. 85—87].

²⁾ Не сж получени още никакви помощи отъ Полша.

³⁾ Първий годишенъ отчетъ на Варненското археологическо дружество за 1906 г. стр. 11.

3) Търсенето на потъналите войници въ Девненското езеро ¹⁾.

4) Сабята отъ сражението въ 1444 г.

Маджарското историческо дружество трѣбва да помогне на Варненското дружество при поставянето на новия паметникъ, съ условие, че ще бѣде туренъ на него и маджарския надписъ (тѣй като Уласло билъ и маджарски кралъ). Освѣнъ това трѣбва да се помогне на Варненското дружество въ търсенето на кралския гробъ.

¹⁾ За търсенето отпуснало флотското управление въ Варна (гл. първия отчетъ стр. 11—12) едно катерче. Командантътъ на катерчетата Б. Поповъ (портовъ командантъ) предложилъ да се спуснатъ на езерното дѣно три успоредни желѣзни прѣчки, върху които да се закачатъ „кошки“ (куки) въ шахматно положение. По този начинъ ще могатъ да се изкаратъ и малки прѣдмети — Изучванията ще станатъ въ източната частъ на езерото, между гр. Варна и най-тѣсното мѣсто на езерото, което се намира до с. Инджекой (това мѣсто е хилядо метра широко). Отъ 1444 г. до днесъ, т. е. въ продължение на 564 г. сигурно се образували на езерното дѣно доста дебели утайки и то особено по тѣзи мѣста, гдѣто се вливатъ въ него рѣчички като до Пейнарженския долъ, послѣ долътъ до чушмата Максудъ-аа (задъ памучната фабрика) и дерето, което прѣсича Добришкото шосе между 4 и 5 километъръ). Въ другитѣ части на езерото утайкитѣ ще бѣдатъ сравнително слаби, защото езерната вода се размѣща само въ врѣме на проливни дъждове. Въ тѣзи части на езерото, гдѣто утайкитѣ сж слаби, сж били види се, намѣрени отъ рибари, при ловение риба (съ мрѣжи) парчета отъ емайлирани брони и шлемове (Vretos. La Bulgarie ancienne et moderne 1856). Да не сж били намѣрени показанитѣ прѣдмети, не щѣхме да вѣрваме, че е възможно да се намѣрятъ каквито и да е слѣди отъ потъналитѣ въ езерото войници.

Съмнѣваме се въобще, че християнската кавалерия, която била облѣчена съ тѣжки ризници, панцири и др. се рѣшила да прѣгази езерото. Сѣверниятъ брѣгъ на езерото е лесно достѣпенъ въ най-източната си частъ, по дола до Максудъ-аа и на западъ отъ него. Отъ Максудъ-аа къмъ югъ езернитѣ дълбочини сж слѣднитѣ: най-напрѣдъ 1—3 метра, послѣ 10 м. и нататѣкъ 9, 8, 6, 4, 3, 2 и 1 м. Най-големата дълбочина (10 м.) се намира на разстояние 150 м. отъ сѣверния брѣгъ. — На най-тѣсното мѣсто на езерото (до с. Инджекой) дълбочинитѣ сж слѣднитѣ: $1\frac{1}{2}$, $2\frac{1}{2}$, 4, $12\frac{1}{2}$, 16, 18, 19, 18, 16, 15, 11, $5\frac{1}{2}$, $1\frac{3}{4}$, 1, $\frac{3}{4}$, и $\frac{1}{2}$ м. При 1000 м. ширина на езерото (до Инджекой) голѣмитѣ дълбочини (отъ 11—19 м.) държатъ разстояние 800 м.